

ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP KIỂM TRA GIỮA HỌC KÌ I

Môn: Ngữ Văn 9

Năm học: 2025 – 2026

A. KIẾN THỨC TRỌNG TÂM

1. Văn bản

1.1. Nội dung:

- Chủ đề: *Thương nhớ quê hương; Giá trị của văn chương*

- Thể loại:

+ Thơ tám chữ, thơ tự do

+ Văn bản nghị luận (bài phân tích một tác phẩm văn học)

1.2. Yêu cầu:

+ Nắm đặc điểm thể loại thơ: số chữ trong mỗi dòng thơ; gieo vần; ngắt nhịp; hình ảnh, từ ngữ; biện pháp tu từ; thông điệp...

+ Nắm đặc điểm thể loại văn bản nghị luận văn học: xác định vấn đề nghị luận(luận đề)– các luận điểm – hệ thống lí lẽ, dẫn chứng của từng luận điểm; cách trình bày vấn đề khách quan và chủ quan;...

+ Tìm văn bản cùng thể loại, cùng chủ đề.

2. Tiếng việt

1.1. Nội dung:

- Biện pháp tu từ: *so sánh, nhân hóa, ẩn dụ, điệp ngữ, chơi chữ...*

1.2. Yêu cầu:

+ Xác định và nêu tác dụng của biện pháp tu từ *so sánh, nhân hóa, ẩn dụ, điệp ngữ, chơi chữ....* trong ngữ cảnh cụ thể.

3. Làm văn

- Viết bài văn nghị luận phân tích một tác phẩm văn học (Truyện hiện đại).

- Truyện: *Mẹ tôi* (Phong Thu), *Chiếc lá cuối cùng* (O. Henri), *Bà ốm* (Vũ Tú Nam).

+ Phân tích được chủ đề và những nét đặc sắc về nghệ thuật trong tác phẩm.

+ Lập luận chặt chẽ, có bằng chứng tin cậy từ tác phẩm, diễn đạt mạch lạc...

B. CẤU TRÚC ĐỀ KIỂM TRA

- **Hình thức:** Tự luận

- **Cấu trúc đề:** gồm 2 phần

I. ĐỌC – HIỂU (4.0 điểm):

- **Văn bản:** *Thơ; Văn bản nghị luận*

- **Tiếng Việt:** Biện pháp tu từ *so sánh, nhân hóa, ẩn dụ, điệp ngữ, chơi chữ...*

II. VẬN DỤNG (6.0 điểm)

Câu 1 (1,0 điểm): Xác định và nêu tác dụng của biện pháp tu từ *chơi chữ* trong một ngữ cảnh cụ thể

Câu 2 (5,0 điểm): Viết bài văn nghị luận phân tích một tác phẩm văn học (truyện).

C. BÀI TẬP

DẠNG ĐỀ THAM KHẢO:

I. ĐỌC - HIỂU (4,0 điểm) Đọc văn bản sau và thực hiện các yêu cầu bên dưới:

BÀI THƠ VỀ TIỂU ĐỘI XE KHÔNG KÍNH

(Trích)

Không có kính không phải vì xe không có kính

Bom giạt, bom rung kính vỡ đi rồi

Ung dung buồng lái ta ngồi,

Nhìn đất, nhìn trời, nhìn thẳng.

Nhìn thấy gió vào xoa mắt đắng

Nhìn thấy con đường chạy thẳng vào tim

Thấy sao trời và đột ngột cánh chim

Như sa, như ùa vào buồng lái

Không có kính, ù thì có bụi,

Bụi phun tóc trắng như người già

Chưa cần rửa, phì phèo châm điếu thuốc

Nhìn nhau mặt lấm cười ha ha.

Không có kính, ù thì ướt áo

Mưa tuôn, mưa xối như ngoài trời

Chưa cần thay, lái trăm cây số nữa

Mưa ngừng, gió lùa khô mau thôi.

...

1969

(Phạm Tiến Duật, in trong tập thơ *Vàng trăng quầng lửa*.)

Câu 1. Xác định thể thơ cho bài thơ trên. Kể tên một văn bản đã học (trong chương trình Ngữ văn 9 – tập một, sách *Chân trời sáng tạo*) kèm tên tác giả có cùng thể thơ.

Câu 2. Chỉ rõ cách gieo vần, nhịp thơ cơ bản được sử dụng trong bài.

Câu 3. Người lái xe trong bài được miêu tả qua những hình ảnh nào? Cảm nhận của em từ các hình ảnh thơ này?

Câu 4. Xác định và nêu tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng qua phần thơ in đậm trong bài thơ trên.

II. VẬN DỤNG (6,0 điểm)

Câu 1 (1,0 điểm). Phân tích cái hay của biện pháp tu từ chơi chữ có trong bài ca dao sau:

*Rắn hổ đất leo cây thực địa
Ngựa nhà trời ăn cỏ chỉ thiên*

(Ca dao)

Câu 2 (5,0 điểm): Viết bài văn nghị luận (khoảng 400-500 chữ) phân tích truyện ngắn *Chiếc lá cuối cùng* của O. Henri

-Hết-

VĂN BẢN THAM KHẢO

MẸ TÔI

(Phong Thu)

Tôi có người bạn nhỏ, tên cậu ấy là Lâm. Nhà Lâm đông anh em, nên mọi thứ so với bạn bè không thể nào bằng được. Bạn khác mất chiếc bút máy, thì lập tức bố mẹ đã

mua cho chiếc mới ngay. Với Lâm thì không. Cái bút bi mà cậu ấy đang viết từ mấy tháng nay, chỉ thay ruột, còn cái vỏ vẫn tốt. Lâm còn biết chữa khi bút bị tắc mực. Tôi có hỏi sao cậu ấy cẩn thận, tiết kiệm thế? Lâm trả lời:

- Nhà tớ nghèo, mà mẹ tớ lại không được khỏe.

Tôi nghe, vừa quý vừa thương cậu ấy. Hồi đầu năm học, tôi có cho Lâm vay hơn chục nghìn để mua sách giáo khoa. Vì trong buổi nộp tiền, Lâm không có đủ, tôi đã đưa cho Lâm số tiền mua sách hãy còn thừa. Về nhà, tôi nói lại cho mẹ tôi biết. Mẹ mắng:

- Ngày mai, phải đi đòi về. Hay là tiêu bậy rồi?

Tôi biết đến mai, Lâm chưa thể trả và cũng không muốn mẹ tôi hiểu lầm về tôi và Lâm. Miệng thì “vâng”, nhưng trong lòng, tôi lo lắng.

Hôm sau, mẹ tôi hỏi, tôi thưa là Lâm chưa có. Mẹ tôi không vui, và tôi cũng băn khoăn, không biết làm thế nào. May sao, ba ngày sau, Lâm mang tiền đến trả đúng vào lúc mẹ tôi có nhà. Cậu ấy hai tay cầm tiền, thưa với mẹ tôi:

- Thưa bác, hôm nọ cháu thiếu tiền mua sách nên ...

Mẹ tôi mỉm cười nhìn Lâm đăm đăm rồi bất chợt hỏi:

- Ai vá áo cho cháu đây?

Lâm có vẻ ngượng. Tận lúc ấy tôi mới nhìn thấy miếng vá ở vai áo bạn tôi. Màu vải của mụn vá khác với màu vải của áo. Lâm khẽ thưa:

- Cháu ... vá lấy đây ạ!

Mẹ tôi âu yếm bảo Lâm:

- Cháu cởi áo ra, - bà quay về phía tôi. - Con lấy áo của con cho bạn mặc tạm kéo lạnh...

Nói rồi mẹ tôi đứng lên mở ngăn kéo đựng đồ khâu, lấy kim chỉ và chọn mụn vải giống với màu vải áo của Lâm, vá lại áo cho nó. Vá xong, mẹ vừa cắn chỉ vừa nhìn Lâm:

- Chắc mẹ cháu bận lắm, hay mẹ cháu ở xa?

Lâm hơi cúi đầu:

- Vâng. Mẹ cháu bận lắm, mà các em cháu thì còn nhỏ ạ!

- Cháu là lớn nhất?

- Vâng ạ!

Lúc Lâm đã ra về, mẹ tôi mới bảo tôi:

- Bạn con là một đứa con biết thương mẹ và ngoan. Hôm nọ mà mẹ biết, mẹ đã không mắng con.

Tôi liền thưa rõ ý định của tôi:

- Con đã định để dành tiền rồi trả lại tiền của mẹ thay cho cậu ấy, nhưng cậu ấy không chịu. Cậu ấy bảo: “Đã vay là phải trả. Nếu không cậu sẽ bị mẹ cậu mắng.”

Mẹ tôi im lặng. Một lát, người bảo:

- Thỉnh thoảng, con rủ bạn ấy sang nhà ta chơi và học bài với nhau cho vui ...

Tôi ôm lấy mẹ, nóng cả mắt. Nước mắt chỉ chực trào ra vì sung sướng.

(Theo “Những truyện hay viết cho thiếu nhi”, Phong Thu, NXB Kim Đồng, 2021)

BÀ ỒM

(Vũ Tú Nam)

Loan tưởng bà nội chỉ bị cảm cúm sơ sơ. Thế mà chiều hôm ấy, Loan đi học về, giật mình thấy mẹ rơm rớm nước mắt bảo bố và bác Xuân đã cáng bà đi cấp cứu ở bệnh viện huyện. Suốt đêm, mẹ và Loan ít ngủ, thương bà, lo cho bà.

Hôm sau, bố ở huyện về, báo tin bà đã tỉnh, không có gì đáng ngại nữa. Bà dặn Loan phải chăm học, nhớ cho mái mơ ăn thêm rau (nó thích ăn rau lắm) và nhốt riêng con gà ri ra, kéo nó hay bị con gà khác bắt nạt, tội nghiệp nó.

Ôi, mới vắng bà có mấy ngày mà đàn gà cứ ngơ ngác cả ra. Bà chăm chúng nó thế, thảo nào! Còn Loan thì nhìn vào đâu, sờ vào cái gì cũng thấy thiếu bà. Cái bình vôi ăn trầu của bà kia. Cái chổi bà thường luôn tay quét. Cái rế, cái nôi, cái rổ bát, bao giờ cũng chùi cũng xếp gọn gàng. Đến cây cối ngoài vườn cũng nhớ bà, các ngọn mướp cứ ngóc đầu lên chờ đợi được bàn tay bà tưới tắm. Cái giường bà nằm mà sao trống vắng buồn thiu, con cóc ở tít trong gầm cũng như sốt ruột, cứ nhảy ra rồi lại nhảy vào.

Vì phải đi thi, Loan không lên huyện thăm bà được. Nó chọn đúng mười quả trứng gà tươi nhất, do con gà mái hoa của nó đẻ - gửi bố mang đi biếu bà. Nó không quên viết gửi bà mấy chữ:

Bà yêu quý của cháu.

Bà cứ yên tâm chữa bệnh, mẹ cháu mãi làm đồng, cháu tưới vườn và chăm đàn gà đúng như lời bà dặn. Cháu làm bài thi tốt lắm, bà ạ.

Cháu Loan của bà.

Trong thư nó không nói gì về mười quả trứng nó đã gửi biếu bà cả. Nó vốn là đứa trẻ tế nhị.

Hôm ấy đúng ngày Chủ nhật, bố đón bà ở bệnh viện huyện về. Bà còn xanh lắm, tay phải chống gậy, nhưng bà cười từ ngoài sân cười vào. Loan chạy ra ôm lấy bà, giụi đầu vào ngực áo bà, khóc òa lên. Bà xoa xoa tóc Loan mừng yêu:

- Bố mày! Bà có chết đâu mà khóc! Nín đi, bà cho quà đây ...

Loan nắm lấy tay bà, dặt bà vào giường. Bà bảo bố đưa cho bà cái bị. Bà xếp ra hai quả cam, sáu quả chuối và năm quả trứng gà. Bà bảo:

- Đây bà thưởng cho ... Nín đi, nín đi nào!...

Loan ngược nhìn bà, khúc khích cười, nhưng miệng nó cười, mà mắt thì vẫn khóc. Vì nó biết bà đã dành dụm không ăn hết trứng và các thứ quà của nó cùng mọi người gửi biếu bà. Bà ơi, cháu yêu bà, cháu thương bà quá!

(Theo *Những truyện hay viết cho thiếu nhi*, NXB Kim Đồng, 2019, tr 215-217)

❧ CHÚC CÁC EM LÀM BÀI TỐT! ❧